

Emeklilik Gözetim Merkezi'nin <http://www.egm.org.tr/?sid=69> adresinden alınmıştır.

BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ (BES) HAKKINDA

Bireysel emeklilik sistemi, mevcut kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak kurulmuştur. Temel amacı, bireylerin çalışma yaşamları boyunca yaptıkları düzenli tasarrufların yatırıma yönlendirilmesini sağlayarak, oluşacak birikimlerle, tasarruf yaptıkları dönemde sahip oldukları refah seviyesinin emeklilik döneminde de devam etmesini sağlamaktır. Sistem gönüllü katılım esasına dayanmaktadır.

Bireysel emeklilik sistemine katılım için bir emeklilik şirketi ile emeklilik sözleşmesi akdetmek yeterlidir.

Şirket, bireysel emeklilik sistemine girmek isteyenlere, sisteme girme kararını etkileyebilecek hususlar hakkında bilgi verir. Kişinin emekliliğe yönelik beklentilerine, gelir düzeyine ve yaşına uygun bir emeklilik planı teklifi sunulur. Emeklilik sözleşmesine sahip olmak isteyen kişi, Müsteşarlıkça belirlenen belgeleri usulüne uygun olarak doldurup imzalar veya güvenli elektronik iletişim araçları (kısa mesaj, elektronik posta, internet, faks gibi saklanabilir her türlü iletişim yöntemi) ile onaylar. Şirketin İnternet sitesi, çağrı merkezi veya şirketçe yetkilendirilen çağrı merkezi ve şirketçe yetkilendirilen kuruluşun internet sitesi aracılığıyla düzenlenen sözleşmelerde ise, ilgisine göre katılımcı, sponsor veya işveren, emeklilik sözleşmesine, emeklilik planına ve sisteme ilişkin gerekli bilgilerin kendisine verildiğini teyit ederek teklifi güvenli elektronik iletişim araçları ile onaylar ve bu şekilde emeklilik sözleşmesi akdedilmiş olur.

Emeklilik sözleşmesi, şirket tarafından reddedilmediği takdirde, varsa blokaj süresinin tamamlanmasını müteakip, katkı payı olarak yapılan ilk ödemenin şirket hesaplarına nakden intikal ettiği tarihte yürürlüğe girer. Emeklilik gelir sözleşmeleri, Kanunun Geçici 1 inci maddesi kapsamında yapılan aktarımlarla kurulan sözleşmeler ve başka şirketten aktarımla kurulan sözleşmeler ile hak kazanılan birikim transferi ile kurulan sözleşmeler hariç ilgisine göre katılımcı, sponsor veya işveren Müsteşarlıkça belirlenen belgelerin imzalanmasını veya onaylanmasını müteakip iki ay içinde cayma hakkına sahiptir. En geç cayma bildiriminin şirkete ulaşmasını takip eden iş günü verilen ödeme talimatları iptal ettirilir ve katılımcının bireysel emeklilik hesabında bulunan birikim bildirimini şirkete ulaşmasını müteakip on iş günü içinde ödeyene iade edilir. Bu kapsamda, şirketçe fon toplam gider kesintisi haricinde yapılan diğer tüm kesintiler de aynı süre içinde ilgiliye iade edilir. Bireysel emeklilik sistemine ilk defa katılınması sırasında veya farklı bir şirkette ilk defa emeklilik sözleşmesi akdetilmesi halinde, ilgisine göre katılımcıdan, sponsordan veya işverenden, giriş aidatı alınabilir.

Emeklilik şirketi, katılımcının bireysel emeklilik hesabına ödenen katkı payları ile katılımcının birikimi üzerinden yönetim gider kesintisi yapabilir. Katılımcı, emeklilik sözleşmesi süresi içinde katkı payı ödenmesine ara verilebilir. Vadesinde ödenmeyen katkı payının ödeme tarihini müteakip üç ay içinde, ilgili hesaba herhangi bir ödeme yapılmaması durumunda, ilgili sözleşmede ödemeye ara verildiği kabul edilir. Bu durumda şirket, ara verme süresi boyunca katılımcının birikiminden, ek yönetim gideri kesintisi alabilir.

Yukarıda belirtilen giriş aidatı ve yönetim gider kesintilerinin toplam tutarı, sözleşmenin ilk 5 yılında, her bir yıl için ilgili takvim yılının ilk altı ayında uygulanan aylık brüt asgari ücretin %8,5'ini aşamaz. 6 yıl ve sonrasında giriş aidatı ve yönetim gider kesintisi yapılmaz.

Fon net varlık değeri üzerinden yapılan fon işletim gideri kesintisi dahil olmak üzere, fona ilişkin giderlerin karşılanması için fondan gider kesintisi yapılabilir. Bu kapsamda yapılacak toplam kesinti oranları üst sınırları, günlük azami yüzbinde 3, yüzbinde 5,25, yüzbinde 6,25 olmak üzere üçe ayrılmış olan fon grubu bazında belirlenmiştir.

Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren bir sözleşmeden yapılabilecek toplam kesinti tutarı sözleşmenin altıncı yılı ve sonrası için, sözleşme kapsamında devlet katkısı hesabında bulunan tutarın mevzuatta belirtilen oranlarını aşamaz. Bu kapsamda şirketler tarafından yapılacak kesinti üst sınırı kontrolü, 01.01.2021 tarihinden itibaren başlayacaktır.

01.01.2013 tarihinden itibaren sözleşmede geçirilen süreler dikkate alınarak hesaplanan sözleşmenin altıncı yılından itibaren, fona ilişkin zorunlu gider kesintileri ve performans kesintileri hariç sözleşmeden yapılan fon toplam gider kesintisi, 01.01.2021 tarihinden itibaren ilgisine göre katılımcıya veya katılımcının emeklilik hesabına, mevzuatta belirtilen oranlarda iade edilir.

Emeklilik şirketi tarafından tahsil edilen katkı payları, varsa kesintiler yapıldıktan sonra emeklilik yatırım fonlarında değerlendirilir. Katılımcı, birikiminin hangi fon veya fonlarda değerlendireceğine risk ve beklenti tercihinine göre kendisi karar verir. Herhangi bir fon dağılımı tercihinde bulunmayan katılımcıların birikimleri, dahil olduğu plan kapsamında sunulan standart fonda yatırıma yönlendirilir. Fonlar uzman portföy yöneticileri tarafından yönetilir. Sistemde katılımcılara herhangi bir getiri garantisi verilmemektedir.

Fon portföyündeki varlıklar Takasbank nezdinde ve şirket varlıklardan ayrı şekilde saklanır. Katılımcıların sahip oldukları pay adedi Takasbank nezdinde katılımcı bazında ve katılımcıların erişebileceği şekilde izlenir.

Sistemin şeffaflığının ve güvenliğinin sağlanması amacıyla emeklilik şirketlerinin denetimi için detaylı denetim ve gözetim mekanizmaları kurulmuştur. Sistem, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Emeklilik Gözetim Merkezi, Takasbank ve bağımsız denetim şirketleri gibi çeşitli kurum ve kuruluşların denetim, gözetim ve kontrolü altındadır. Emeklilik şirketlerinin faaliyetleri Hazine Müsteşarlığı, fonların ve portföy yöneticilerinin faaliyetleri Sermaye Piyasası Kurulu tarafından denetlenir. Fonların hesap ve işlemleri de yılda en az bir defa bağımsız dış denetime tabidir.

Katılımcı,

- Emeklilik sözleşmesi süresi içinde ödeme dönemini ve emeklilik planı kapsamında belirlenen katkı payı tutarından az olmamak koşulu ile katkı payı tutarını değiştirebilir.
- Başka şirketten aktarımla düzenlenenler hariç diğer bireysel emeklilik hesaplarındaki birikimlerini, şirkette en az 2 yıl kalmak şartıyla; başka şirketten aktarımla düzenlenen sözleşmelerini ise şirkette en az 1 yıl kalmak şartıyla başka bir emeklilik şirketine aktarabilir.
- Emeklilik sözleşmesi süresi içinde katkı payı ödemeye ara verebilir.

- Yılda en fazla 6 kez fon dağılım oranını ve yılda en fazla 4 kez emeklilik planını değiştirebilir.

Bireysel emeklilik sisteminde, işverenler tarafından ödenenler hariç katılımcı adına bireysel emeklilik hesabına ödenen katkı paylarının %25'ine karşılık gelen tutar katılımcının vergi mükellefi olup olmamasına bakılmaksızın devlet katkısı olarak katılımcıların ilgili hesaplarına ödenmektedir. Bir katılımcının bir takvim yılı içinde alabileceği devlet katkısı tutarı, ilgili yıla ilişkin toplam brüt asgari ücret tutarının %25'ini geçemez. İşverenler ise, çalışanları adına ödedikleri katkı paylarını (ödemenin yapıldığı ayda elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamayacak şekilde), doğrudan gider yazabilmektedirler.

Bireysel emeklilik sisteminde emekli olmak için katılımcının, sisteme ilk giriş tarihinden itibaren 10 yıl süreyle sistemde kalması ve 56 yaşını tamamlaması gerekir. Katılımcı isterse, emeklilik hakkını ileri bir tarihte kullanabilir.

Katılımcının birden fazla emeklilik sözleşmesi bulunması halinde, tüm sözleşmelerden emekliliğe hak kazanması için en az birinden bu hakkı kazanması yeterlidir. Emeklilik hakkını kullanmak isteyen katılımcının otomatik katılım kapsamında açılan sözleşmesi hariç diğer tüm sözleşmelerini birleştirmesi gerekmektedir. Emeklilik hakkını kazanmakla birlikte bu hakkı kullanmadan sözleşmesini sonlandırmak isteyen katılımcılara ilişkin sistemde ayrılmaya ilişkin hükümler uygulanır.

Emekliliğe hak kazanan ve bu hakkı kullanan katılımcı, bireysel emeklilik hesabındaki birikimini ve devlet katkısı hesabındaki tutarın bir kısmının veya tamamının defaten ödenmesini talep edebilir. Bunun dışında birikimlerinin bir kısmının veya tamamının yıllık gelir sigortasına aktarılmasını talep ederek yapılacak sözleşme çerçevesinde, kendisine belirli bir süre veya ömür boyu maaş bağlanmasını talep edebilir. Ayrıca, belirlenen geri ödeme programına göre birikimlerini kısım kısım şirketten almayı da tercih edebilir.

Katılımcı, emeklilik sözleşmesi süresi içinde istediği anda birikimlerini alarak sistemden ayrılabilir. Sistemden ayrılan katılımcılara yapılan ödemeler, ödenen tutarın içerdiği getiri tutarı üzerinden stopaj kesintisine tabidir. Stopaj kesintisi oranı, sistemden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, maluliyet veya tasviye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlar için %5, 10 yıl süreyle sistemde kalmakla birlikte sistemden emeklilik hakkı elde etmeden ayrılan katılımcılar için %10, 10 yıldan az süreyle sistemde kalarak ayrılan katılımcılar için ise %15'tir.